

NÂNG CAO NĂNG LỰC CỦA ĐỘI NGŨ GIẢNG VIÊN CHUYÊN NGÀNH XÂY DỰNG ĐẢNG

★ PGS, TS LÊ KIM VIỆT

● **Tóm tắt:** Năng lực của giảng viên bao gồm năng lực nghiên cứu khoa học và năng lực giảng dạy. Nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng có vai trò rất quan trọng trong việc bảo vệ, truyền bá, bổ sung, phát triển lý luận Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chủ trương của Đảng về xây dựng Đảng và đấu tranh với các quan điểm sai trái, cơ hội, thù địch trên mặt trận tư tưởng - lý luận. Xuất phát từ thực trạng đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng, bài viết đề xuất một số giải pháp nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng hiện nay.

● **Từ khóa:** Năng lực giảng viên; xây dựng Đảng.

1. Yêu cầu phẩm chất, năng lực đặc thù của đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng

So với nhiều chuyên ngành lý luận chính trị khác, chuyên ngành Xây dựng Đảng là chuyên ngành có tính đặc thù, có sự kết hợp, gắn bó chặt chẽ giữa lý luận và thực tiễn, giữa lý thuyết và thực hành.

Về mặt lý thuyết: Nội dung chuyên ngành Xây dựng Đảng là những vấn đề lý luận rất cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về Đảng và xây dựng Đảng; là lý luận nền tảng, liên quan đến quan điểm, đường lối, chủ trương và nội dung, phương thức cầm quyền và lãnh đạo của Đảng.

Về mặt thực tiễn: Nội dung chuyên ngành Xây dựng Đảng chứa đựng những vấn đề thực tiễn cụ thể, sinh động và luôn biến đổi của công tác

xây dựng Đảng. Nhiều vấn đề thực tiễn đang đặt ra, đòi hỏi lý luận xây dựng Đảng phải giải đáp.

Đối tượng học viên của Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh và các trường chính trị tỉnh, thành phố đều là cán bộ lãnh đạo, quản lý, đang làm công tác xây dựng Đảng tại các cơ quan, tổ chức đảng, chính quyền, đoàn thể ở các địa phương, bộ, ngành (Học viện Báo chí - Tuyên truyền có sinh viên đại học). Họ là những người am hiểu thực tiễn công tác xây dựng Đảng.

Như vậy, yêu cầu đặt ra đối với trình độ, năng lực của đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng, trước hết phải nắm vững và am hiểu sâu sắc, toàn diện các nguyên lý của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và các quan điểm về Đảng và xây dựng Đảng.

Với tư cách vừa là người giảng dạy, truyền đạt tri thức lý luận cho người học, vừa là nhà nghiên

cứu khoa học, tham mưu cho Đảng những vấn đề về Đảng và xây dựng Đảng, đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng cần có hiểu biết sâu sắc, toàn diện, khả năng nghiên cứu, phát hiện, khái quát những vấn đề lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về Đảng và xây dựng Đảng. Điều này đóng vai trò rất quan trọng trong quá trình truyền đạt kiến thức đến học viên; đồng thời góp phần thiết thực bổ sung, phát triển lý luận Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh.

Đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng phải có đủ kiến thức, trình độ, năng lực để có thể đấu tranh với các luận điệu, âm mưu, thủ đoạn và những quan điểm sai trái của các thế lực thù địch, những kẻ cơ hội chính trị, nhằm bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng.

Bên cạnh yêu cầu nắm vững, chuyên sâu lý luận về xây dựng Đảng, đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng phải am hiểu thực tiễn công tác đảng, phải có đủ kiến thức để giải đáp được những vấn đề thực tiễn đang đặt ra trong công tác xây dựng Đảng. Nếu thiếu kiến thức thực tiễn về công tác xây dựng Đảng, người giảng viên rất dễ rơi vào tình trạng lý thuyết suông, giáo điều, khô cứng trong giảng dạy và trong nghiên cứu khoa học, thiếu khả năng phát hiện vấn đề và giải quyết các vấn đề thực tiễn đang đặt ra. Với vai trò là chiến sỹ trên mặt trận tư tưởng, lý luận của Đảng, đội ngũ giảng viên giảng dạy, nghiên cứu chuyên ngành Xây dựng Đảng góp phần quan trọng trong việc nâng cao chất lượng công tác xây dựng Đảng.

2. Thực trạng đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng hiện nay

Thống kê số lượng giảng viên của Viện Xây dựng Đảng và các khoa Xây dựng Đảng của 5 Học viện trực thuộc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, hiện có tổng số 69 giảng viên cơ

hữu đang nghiên cứu, giảng dạy chuyên ngành Xây dựng Đảng trong hệ thống Học viện. Trong số đó, có 07 phó giáo sư, tiến sỹ (chiếm 19,1%); 32 tiến sỹ (chiếm 46%); 28 thạc sỹ (chiếm 40%); 2 cử nhân. Có 49 giảng viên được đào tạo đúng chuyên ngành (chiếm 71%); 13 giảng viên đã đi thực tế hoặc kinh qua thực tiễn công tác đảng (chiếm 18,8%).

Đối với các trường chính trị tỉnh, thành phố: khảo sát đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng ở 11 trường, gồm: Học viện Cán bộ Thành phố Hồ Chí Minh, Trường Chính trị thành phố Đà Nẵng, Trường Chính trị Tô Hiệu thành phố Hải Phòng, Trường chính trị Nguyễn Văn Cừ tỉnh Bắc Ninh, Trường Chính trị tỉnh Thái Bình, Trường Chính trị tỉnh Yên Bái, Trường Chính trị tỉnh Lâm Đồng, Trường Chính trị tỉnh Nghệ An, Trường Chính trị tỉnh Cà Mau, Trường Chính trị tỉnh Đắc Lắc, Trường Chính trị tỉnh Sơn La. Kết quả cho thấy, hiện có tổng số 59 cán bộ, giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng; trong đó có 06 tiến sỹ, 47 thạc sỹ, số giảng viên được đào tạo đúng chuyên ngành là 36 người.

Từ các số liệu trên, có một số nhận xét:

Một là, số lượng cán bộ khoa học bậc cao có học hàm, học vị giáo sư, phó giáo sư, tiến sỹ chuyên ngành Xây dựng Đảng còn ít; lực lượng giảng viên xây dựng Đảng còn mỏng. Trong khi đó, việc bố trí công tác lại chưa hợp lý, có không ít cán bộ được đào tạo đúng chuyên ngành Xây dựng Đảng nhưng lại giảng dạy môn khác hoặc giữ các chức vụ lãnh đạo, quản lý.

Hai là, tỷ lệ giảng viên được đào tạo đúng chuyên ngành Xây dựng Đảng còn khá khiêm tốn (đối với Học viện là 71%; đối với các trường chính trị là 61%); số giảng viên được đào tạo không đúng chuyên ngành đang giảng dạy xây dựng Đảng chiếm tỷ lệ cao (Học viện: 29%; các trường chính trị 39%).

Ba là, đội ngũ giảng viên Xây dựng Đảng có kinh nghiệm thực tiễn về công tác đảng còn ít, đội ngũ giảng viên trẻ còn thiếu kiến thức thực tiễn về công tác xây dựng Đảng. Số giảng viên đã kinh qua thực tiễn công tác đảng chủ yếu là ở Viện Xây dựng Đảng (62%); tỷ lệ này ở các học viện trực thuộc và các trường chính trị còn thấp.

3. Một số đề xuất và giải pháp nâng cao năng lực của đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng

Nhóm giải pháp về công tác tổ chức - cán bộ
Một là, về tuyển dụng giảng viên

Trong khâu thi tuyển, cần chú trọng tuyển chọn những ứng viên có khả năng giảng dạy, nghiên cứu tốt. Công việc giảng dạy và nghiên cứu Xây dựng Đảng có tính đặc thù, đòi hỏi phải có những tố chất và năng khiếu nhất định. Vì vậy, tất cả những ứng viên cho vị trí giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng đều phải trải qua thi tuyển, trong đó có những nội dung kiểm tra trình độ, năng lực, năng khiếu giảng dạy và nghiên cứu.

Tăng cường thu hút cán bộ đang làm công tác thực tiễn, có kiến thức chuyên ngành Xây dựng Đảng, có năng khiếu giảng dạy và nghiên cứu về làm giảng viên cơ hữu hoặc thỉnh giảng.

Hiện nay, số lượng tiến sĩ, thạc sĩ được đào tạo đúng chuyên ngành Xây dựng Đảng đang công tác trong bộ máy hành chính, các cơ quan đảng, đoàn thể ở các địa phương khá nhiều. Tuy nhiên, số cán bộ này lại ít tham gia trực tiếp công tác giảng dạy, nghiên cứu khoa học. Đây là những người được đào tạo cơ bản, có kiến thức và kinh nghiệm thực tiễn công tác xây dựng

Đảng phong phú, vì vậy, Học viện, các viện chuyên ngành và các trường chính trị nên mời họ làm giảng viên thỉnh giảng, vừa để khai thác được kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn của đội ngũ cán bộ này, vừa giảm được biên chế trong bộ máy, giảm áp lực giảng dạy đối với đội ngũ giảng viên. Cần bảo đảm chế độ, chính sách hợp lý để đội ngũ giảng viên thỉnh giảng cộng tác ổn định và lâu dài.

Hai là, về bố trí, sắp xếp giảng viên

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhắc nhở công tác đào tạo cán bộ: “làm việc gì học việc ấy (...) cán bộ ở môn nào phải học cho thạo công việc ở trong môn ấy”⁽¹⁾. Việc bố trí giảng viên không

đúng chuyên ngành đào tạo ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng giảng dạy, nghiên cứu và cơ hội phấn đấu của giảng viên. Vì vậy, cần sớm khắc phục tình trạng này, chú trọng bố trí giảng viên đúng theo sở trường và năng lực.

Ba là, xây dựng và hoàn thiện cơ chế, quy chế, quy định bảo đảm cho việc nâng cao năng lực giảng viên

Xây dựng và hoàn thiện quy chế đánh giá năng lực giảng viên

Trước hết, cần xây dựng bộ tiêu chí để đánh giá năng lực giảng dạy và nghiên cứu khoa học đối với giảng viên, căn cứ vào ngạch, bậc của giảng viên. Việc phân định tiêu chí đánh giá năng lực theo ngạch, bậc là nhằm bảo đảm tính chính xác, khách quan trong đánh giá, đồng thời là căn cứ để mỗi giảng viên không ngừng phấn đấu, rèn luyện, nâng cao năng lực.

Xây dựng và hoàn thiện quy chế đánh giá đa chiều về năng lực giảng dạy và nghiên cứu của

Bên cạnh yêu cầu nắm vững, chuyên sâu lý luận về xây dựng Đảng, đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng phải am hiểu thực tiễn công tác đảng, phải có đủ kiến thức để giải đáp được những vấn đề thực tiễn đang đặt ra trong công tác xây dựng Đảng.

giảng viên, đặc biệt là đánh giá của người học đối với giảng viên. Sau mỗi môn học, cần tổ chức lấy phiếu ý kiến học viên hoặc ý kiến đại diện ban cán sự lớp đối với từng giảng viên, nhất là giảng viên trẻ.

Xây dựng và hoàn thiện quy định, tăng cường đưa cán bộ khoa học lý luận chính trị đi thực tế dài hạn tại các địa phương, ban, bộ, ngành

Một trong những điểm yếu của đội ngũ cán bộ khoa học lý luận chính trị nói chung, giảng viên giảng dạy, nghiên cứu về xây dựng Đảng nói riêng là thiếu kiến thức thực tế. Chưa am hiểu, trải nghiệm thực tiễn thì giảng viên rất khó có được những công trình chất lượng cao, công tác giảng dạy khó có sức hấp dẫn với học viên.

Việc đưa cán bộ lý luận chính trị nói chung, giảng viên Xây dựng Đảng nói riêng đi thực tế phải trở thành chủ trương lớn của toàn Đảng, có sự lãnh đạo, chỉ đạo chặt chẽ và có quy định của Bộ Chính trị, Ban Bí thư, sự phối hợp trách nhiệm của các địa phương, các ban, bộ, ngành, là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị, của toàn Đảng, của cấp ủy, chính quyền các cấp; phải có kế hoạch bài bản và coi đây là khâu đột phá để nâng cao chất lượng đội ngũ.

Để việc đi thực tế có hiệu quả thực chất, cần bảo đảm thời gian đi thực tế từ hai năm trở lên; phải bố trí công việc cụ thể, tránh để cán bộ đi thực tế trở thành “quan sát viên”, đi thực tế theo kiểu chiếu lệ, hình thức. Bên cạnh đó, việc đi thực tế phải coi là điều kiện bắt buộc để giảng viên được đứng lớp, để xét thăng hạng, nâng lương, bình xét các danh hiệu nhà giáo...

Nhóm giải pháp về đào tạo, bồi dưỡng

Kết hợp chặt chẽ đào tạo cơ bản, chuyên sâu những kiến thức nền tảng với tăng cường bồi dưỡng, cập nhật kiến thức

Để nâng cao năng lực giảng dạy, nghiên cứu cho đội ngũ giảng viên chuyên ngành Xây dựng

Đảng, một trong những giải pháp căn cơ, có tính bền vững là đội ngũ giảng viên phải được đào tạo cơ bản, chuyên sâu lý luận nền tảng là chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm về Đảng và công tác xây dựng Đảng. Không có kiến thức nền tảng vững chắc về Đảng và công tác xây dựng Đảng, giảng viên không thể làm tốt nhiệm vụ giảng dạy, không thể phát triển, bổ sung lý luận trong bối cảnh và điều kiện mới.

Ngoài các chương trình đào tạo thạc sỹ, tiến sỹ chuyên ngành Xây dựng Đảng, đội ngũ giảng viên nhất thiết phải được tham gia các lớp bồi dưỡng kiến thức kinh điển Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh mà Học viện đang tổ chức. Đây là chương trình rất bổ ích với đội ngũ giảng viên, nhất là giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng.

Bên cạnh việc trang bị kiến thức lý luận nền tảng, cần kết hợp chặt chẽ với việc bồi dưỡng, cập nhật kiến thức về xây dựng Đảng. Lý luận xây dựng Đảng gắn liền với thực tiễn công tác xây dựng Đảng, mà thực tiễn công tác xây dựng Đảng luôn vận động, phát triển, nhiều vấn đề mới đặt ra, vì vậy, cần tăng cường bồi dưỡng, cập nhật kiến thức, tăng cường thông tin chuyên đề cho đội ngũ giảng viên về tình hình kinh tế - xã hội của đất nước, đặc biệt là cập nhật những quy định mới của Đảng, Nhà nước có liên quan đến công tác xây dựng Đảng và chính quyền các cấp, những kinh nghiệm hay trong thực tiễn công tác xây dựng Đảng.

Tăng cường rèn luyện, bồi dưỡng kỹ năng giảng dạy, nghiên cứu cho giảng viên thông qua các bài tập tình huống, nâng cao kỹ năng xử lý tình huống trong đào tạo giảng viên xây dựng Đảng

Thực tiễn công tác xây dựng Đảng luôn có nhiều tình huống rất phong phú, vì vậy, cần rèn luyện, bồi dưỡng, nâng cao kỹ năng giảng

dạy, nghiên cứu cho đội ngũ giảng viên thông qua các bài tập tình huống. Việc này phải được tiến hành thường xuyên, liên tục thông qua công tác chuẩn bị bài giảng, chuẩn bị thuyết minh đề tài khoa học. Giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng phải chuẩn bị tình huống, phát hiện vấn đề để đưa vào bài giảng, đề cương nghiên cứu với sự thẩm định, phê duyệt của hội đồng khoa học và lãnh đạo của các viện, khoa chuyên ngành.

Xây dựng chế độ trợ giảng, truyền giảng, dự giờ, kèm cặp của các nhà khoa học, các chuyên gia đối với cán bộ trẻ

Công tác trợ giảng, truyền giảng, dự giờ, chế độ kèm cặp của các nhà khoa học có uy tín, chuyên gia đầu ngành đã được nhiều trường đại học trong nước và trên thế giới quan tâm thực hiện. Đây là hình thức đào tạo tại chỗ rất hiệu quả, giúp cho đội ngũ giảng viên trẻ rút ngắn quá trình tiếp cận tri thức chuyên sâu và học hỏi được nhiều kinh nghiệm bổ ích về phương pháp giảng dạy, nghiên cứu của các chuyên gia, các nhà khoa học đầu ngành. Chính vì vậy, lãnh đạo các đơn vị chuyên ngành cần phối hợp với cơ quan quản lý đào tạo, tổ chức - cán bộ để xây dựng kế hoạch đào tạo tại chỗ đối với đội ngũ giảng viên trẻ. Cần lựa chọn các nhà khoa học có uy tín về chuyên môn, có phương pháp giảng dạy, nghiên cứu khoa học tốt, nhiệt tình, tận tụy trong đào tạo cán bộ khoa học trẻ để tham gia công tác này. Mỗi giảng viên trẻ sau khi được tuyển dụng nhất thiết phải trải qua thời kỳ thực tập giảng dạy, làm trợ giảng trước khi chính thức lên bục giảng.

Nhóm giải pháp về cơ chế, chính sách khuyến khích ý chí, sự nỗ lực rèn luyện, phấn đấu nâng cao năng lực của đội ngũ giảng viên

Xây dựng và hoàn thiện cơ chế, chính sách khen thưởng, động viên, tôn vinh những giảng

viên có ý chí, tự giác rèn luyện, phấn đấu, nâng cao năng lực giảng dạy, nghiên cứu khoa học

Những giảng viên có ý chí phấn đấu, rèn luyện, nỗ lực vươn lên, say mê nghiên cứu khoa học, khiêm tốn, cầu thị, sớm khẳng định được năng lực giảng dạy, nghiên cứu khoa học, thể hiện ở sự đánh giá của học viên, có số lượng các công trình nghiên cứu khoa học được công bố nhiều, có giá trị khoa học cao... cần được động viên, khen thưởng kịp thời, nâng lương sớm, đưa đi đào tạo ở nước ngoài...

Huy động, khai thác các nguồn lực xã hội để đầu tư cơ sở vật chất (xây dựng nhà công vụ; nâng cấp trang thiết bị, điều kiện làm việc, giảng dạy và nghiên cứu...), tạo môi trường và điều kiện thuận lợi cho cán bộ khoa học làm việc và phát huy năng lực

Cần có chính sách hỗ trợ điều kiện cơ sở vật chất phục vụ công tác luân chuyển cán bộ, tạo điều kiện về nơi ăn ở, điều kiện làm việc, trợ cấp một phần kinh phí cho giảng viên trong thời gian đi thực tế; có chính sách khen thưởng, nâng lương cho cán bộ luân chuyển, đi thực tế dài hạn đã hoàn thành tốt nhiệm vụ.

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh cần chủ trì, phối hợp lập Quỹ khoa học tài năng trẻ, tạo các diễn đàn khoa học, nhằm khuyến khích, hỗ trợ cán bộ khoa học, giảng viên trẻ của Học viện và các trường chính trị nói chung, giảng viên chuyên ngành Xây dựng Đảng nói riêng, tích cực tìm tòi sáng tạo, nâng cao chất lượng, năng lực giảng dạy, nghiên cứu khoa học □

Ngày nhận bài: 05-12-2022; Ngày bình duyệt: 12-12-2022; Ngày duyệt đăng: 19-12-2022.

(1) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.5, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, tr.309-310.